

राज्यातील इतर मागास प्रवर्ग, विमुक्त जाती,
भटक्या जमाती व विशेष मागास प्रवर्ग या
प्रवर्गातील पदवी अभ्यासक्रमात प्रवेश घेणाऱ्या
विद्यार्थ्यांसाठी वस्तीगृह सुरु करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक : वगृयो- २०२०/प्र.क्र.०१/ योजना-५
३ रा मजला, नवीन प्रशासन भवन,
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग, मुंबई-४०००३२.
दिनांक : १९ डिसेंबर, २०२३.

वाचा :-

- १) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, शासन निर्णय क्रमांक बीसीएच-२०१०/ प्र.क्र.४३०/मावक-४, दिनांक २६/०७/२०११.
- २) आदिवासी विकास विभाग, शासन निर्णय क्रमांक आवगृ-२०११/प्र.क्र. १७१/का-१२, दिनांक ११/११/२०११.
- ३) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग शासन निर्णय क्रमांक बीसीएच-२०१६/ प्र.क्र.२९३/ शिक्षण-२, दिनांक ०६/०१/२०१७.
- ४) आदिवासी विकास विभाग, शासन निर्णय क्रमांक आवगृ-२०१६/प्र.क्र.८७/का-१२, दिनांक २७/११/२०१८.
- ५) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग शासन निर्णय क्रमांक बीसीएच-२०१८/ ५ प्र.क्र.३१९/ शिक्षण-२, दिनांक २१/१२/२०१८.
- ६) विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभाग, शासन निर्णय क्रमांक: इमाव-२०१६/ प्र.क्र.५८/ विजाभज-१, दिनांक ३०/१/२०१९.
- ७) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग शासन निर्णय क्रमांक बीसीएच-२०२० / प्र.क्र.२८६ / शिक्षण-२, दिनांक १५/०६/२०२१.
- ८) इतर मागास बहुजन कल्याण विभागशासन निर्णय क्रमांक :वगृयो- २०२०/प्र.क्र.०१/ योजना-५ २९ नोव्हेंबर, २०२२.
- ९) इतर मागास बहुजन कल्याण विभागशासन निर्णय क्रमांक :वगृयो- २०२०/प्र.क्र.०१/ योजना-५, दि. २८ फेब्रुवारी, २०२३
- १०) शासन परिपत्रक क्र.वगृयो-२०२३/प्र.क्र.१२/योजना-५, दि.१३.०३.२०२३.
- ११) इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग शासन पत्र क्रमांक : बैठक-२०२३/प्र.क्र.८१/ समन्वय, दि.१७.१०.२०२३

प्रस्तावना :-

इतर मागास प्रवर्ग, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती व विशेष मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांसाठी शासकीय वसतिगृह सुरु करण्यास संदर्भ क्र.८, ९ व १० अन्वये मान्यता देण्यात आलेली आहे.

सदर शासन निर्णयान्वये विद्यार्थ्यांना शिक्षण घेता यावे यासाठी भोजन, शैक्षणिक साहित्य, आरोग्य इत्यादी सोईसुविधा युक्त निवासाची व्यवस्था करण्यात येत आहे. सदर वसतीगृहात प्रवर्गनिहाय विहित आरक्षणानुसार व गुणवत्तेनुसार प्रवेश देण्यात येणार आहे. यानुषंगाने सदर वसतीगृह प्रवेशाकरीता इतर मागास प्रवर्ग, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती व विशेष मागास प्रवर्ग व इतर घटकातील विद्यार्थ्यांना आरक्षण निश्चित करण्याचे विचाराधीन होते.

तसेच, वसतीगृह प्रवेश प्रक्रिया सुलभ व्हावी त्याच बरोबर वसतीगृहात सर्व प्रकारच्या सोईसुविधा उपलब्ध व्हाव्यात या दृष्टीकोनातून वसतीगृहात प्रवेश प्रक्रियेच्या अटी व शर्ती सुधारित करण्याचे आणि आवश्यक वाढीव सोईसुविधा पुरविण्याचे प्रस्तावित होते. तसेच, व्यावसायिक शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांसोबत बिगर व्यावसायिक शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांचाही समावेश वसतीगृह प्रवेशासाठी करावयाचे विचाराधीन होते. त्यानुसार पुढीलप्रमाणे शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे.

शासन निर्णय :

इतर मागास प्रवर्ग, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती व विशेष मागासप्रवर्गातील विद्यार्थ्यांसाठी व इतर घटकांसाठी व्यावसायिक शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांसोबत बिगर व्यावसायिक शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना विहित प्रमाणात प्रवेश देण्यात येईल. तसेच, शासकीय वसतिगृहात प्रवेशासाठी खालीलप्रमाणे सामाजिक आरक्षणास मान्यता देण्यात येत आहे.

अ.क्र.	प्रवर्ग	आरक्षण
१	२	३
१	इमाव	५१
२	विजाभज	३३
३	विमाप्र	६
४	दिव्यांग	४
५	अनाथ	२
६	आर्थिक मागास प्रवर्ग(EWS)	४
एकूण		१००

➤ वस्तिगृहात प्रवेशाकरीता नियम व अटी पुढीलप्रमाणे आहेत.

१. विद्यार्थी हा महाराष्ट्र राज्याचा रहिवाशी असावा.
२. सक्षम प्राधिकाच्याने दिलेला इतर मागास प्रवर्ग, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती व विशेष मागास प्रवर्गाचा जातीचा दाखला तसेच इतर मागास प्रवर्ग, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती व विशेष मागास प्रवर्गाचे वैध जात पडताळणी प्रमाणपत्र सादर करणे बंधनकारक असेल.
३. अनाथ, दिव्यांग व आर्थिक मागास घटक वगळता इतर प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांनी सक्षम प्राधिकाच्याने दिलेले वैध जात पडताळणी प्रमाणपत्र सादर करणे बंधनकारक असेल.
४. अनाथ प्रवर्गामधून अर्ज करणा-या विद्यार्थ्यांना महिला व बालकल्याण विभागाकडील सक्षमप्राधिका-याचे अनाथ प्रमाणपत्र आनिवार्य आहे.
५. दिव्यांग प्रवर्गामधून अर्ज करणा-या विद्यार्थ्यांना जिल्हा शाल्यचिकत्सक यांचे ४०% पेक्षा जास्त दिव्यांग असल्याबाबतचे प्रमाणपत्र अनिवार्य आहे.
६. इतर मागास प्रवर्ग, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती व विशेष मागास प्रवर्गातील व इतर कुठल्याही घटकातील विहित आरक्षणानुसार वस्तिगृह प्रवेशाकरीता विद्यार्थी उपलब्ध न झाल्यास सदर रिक्त राहणा-या जागांवर अंतर्गत परिवर्तनाने प्रवेश करता येतील.
७. अर्जदार विद्यार्थ्यांच्या पालकांचे उत्पन्न रुपये २.५० लाखापेक्षा कमी असावे.
८. सदर योजनेचा लाभ घेण्यासाठी विद्यार्थ्यांचे कमाल वय ३० वर्षांपेक्षा अधिक नसावे.
९. विद्यार्थ्यांने राज्य शासन, विद्यापीठ अनुदान आयोग, अखिल भारतीय तंत्र शिक्षण परिषद, भारतीय वैद्यकीय शिक्षण परिषद / वैद्यकीय परिषद, भारतातील फार्मसी परिषद, वास्तुकला परिषद, कृषी परिषद, महाराष्ट्र तंत्र शिक्षण परिषद वा तत्सम सक्षम प्राधिकारी यांच्या मार्फत मान्यता प्राप्त महाविद्यालयामध्ये व मान्यता प्राप्त पदवी अभ्यासक्रमासाठी प्रवेश घेतलेला असावा.
१०. उच्च शिक्षणासाठी (व्यावसायिक तसेच बिगर व्यावसायिक अभ्यासक्रम) प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना वस्तीगृहामध्ये गुणवत्तेनुसार तसेच, संबंधित प्रवर्गनिहाय विहित आरक्षणानुसार प्रवेश देण्यात येतील. याकरिता इयत्ता १२ वी च्या गुणांची टक्केवारी विचारात घेतली जाईल.
११. व्यावसायिक अभ्यासक्रमाकरिता प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना वस्तीगृहात ७०% जागा व बिगर व्यावसायिक अभ्यासक्रमाकरिता प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना वस्तीगृहात ३०% जागा राखीव ठेवण्यात येतील.
१२. विद्यार्थी अनुतीर्ण झाल्यास सदर विद्यार्थ्यांचा प्रवेश रद्द करण्यात येईल.
१३. या वस्तिगृहामध्ये प्रवेश हा व्यावसायिक तसेच बिगर व्यावसायिक अभ्यासक्रमाच्या प्रथम वर्षात प्रवेश देय राहिल. ज्या पदविका अभ्यासक्रम उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांस पदवी अभ्यासक्रमाच्या द्वितीय वर्षास प्रवेश देय आहे त्याच पदवी अभ्यासक्रमास द्वितीय वर्षाकरिता प्रवेश देय राहील. उर्वरीत सर्व पदवी अभ्यासक्रमांसाठी प्रथम वर्ष प्रवेश देय राहील. त्यासाठी त्या त्या वेळी स्वतंत्रपणे

जिल्हा सहायक आयुक्त, समाज कल्याण यांच्याकडे शासन परिपत्रक क्र.वगृयो-२०२३/प्र.क्र.१२/योजना-५, दि.१३.०३.२०२३ मधील विहित नमुन्यात प्रवेशासाठी अर्ज करावा लागेल.

१४. विद्यार्थ्यांचे स्वतःचा आधार क्रमांक संलग्न असलेल्या राष्ट्रीयकृत / शेडयूल्ड बँकेत खाते असणे आवश्यक आहे.

१५. विद्यार्थी स्थानिक नसावा. (विद्यार्थ्यांने प्रवेश घेतलेल्या शैक्षणिक संस्था त्या शहराच्या ठिकाणी आहे, अशा शहरातील सदर विद्यार्थी रहिवासी नसावा.)

१६. व्यवसायिक व बिगर व्यावसायिक अभ्यासक्रमास प्रवेश मिळालेल्या विद्यार्थ्यांस सदर योजनेसाठी अर्ज करताना किमान ६० टक्के किंवा त्या प्रमाणात ग्रेडेशन / CGPAचे गुण असणे आवश्यक राहील.

१७. वसतिगृहासाठी जास्त अर्ज आल्यास गुणवत्तेनुसार विद्यार्थ्यांची निवड करण्यात येईल.

१८. निवडलेला विद्यार्थी संबंधित अभ्यासक्रम पुर्ण होईपर्यंत लाभास पात्र राहील. तथापि, विद्यार्थी ज्या अभ्यासक्रमास प्रवेशित आहे त्या अभ्यासक्रमामध्ये कुठल्याही वर्षात अनुत्तीर्ण झाल्यास पुढील वर्षात सदर विद्यार्थ्यांचा वसतीगृह प्रवेश रद्द करण्यात येईल.

१९. प्रत्येक शासकीय वसतीगृहांत संबंधित शैक्षणिक वर्षामध्ये रिक्त असलेल्या जागांच्या ५% जागा “विशेष बाब” म्हणुन शासनामार्फत भरण्यात येतील.

२०. शासकीय वसतीगृह प्रवेशाबाबात शासनामार्फत देण्यात/ निर्गमित करण्यात आलेल्या वेळापत्रकानुसार वसतीगृह प्रवेश प्रक्रीया राबविण्यात येईल.

२१. शासनास आवश्यक वाटल्यास वेळोवेळी वसतीगृहासंबंधित नियम-अटी, शर्ती व इतर बाबींमध्ये सुधारणा करण्यात येतील.

➤ खालीलप्रमाणे विद्यार्थी कृती आढळून आल्यास सदर विद्यार्थ्यांचा प्रवेश रद्द करण्यात येईल.

१. विद्यार्थी कोणत्याही नोकरीत असणे .

२. विद्यार्थ्यांनी अर्धवेळ (पार्ट टाईम) अभ्यासक्रमाकरीता प्रवेश घेणे.

३. विद्यार्थी परिक्षेत अनुत्तीर्ण होणे किंवा कोणत्याही कारणास्तव परीक्षेस गैरहजर राहणे.

४. वसतिगृहात प्रवेश झाल्यानंतर सदर विद्यार्थ्यांने आपली वर्तणूक वसतिगृहात व वसतीगृहाबाहेर सौजन्यशील न ठेवणे.

५. एखाद्या चळवळ, संप, अन्य सत्याग्रह अथवा तत्सम प्रकारामध्ये विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेणे. तसेच वसतिगृहाची प्रतिष्ठा धोक्यात येईल असे कोणतेही वर्तन विद्यार्थ्यांने करणे.

६. जुन्या विद्यार्थी/विद्यार्थींनी यांना पुढील वर्षी प्रवेश देतेवेळी त्यांच्या मागील वर्षाच्या वसतीगृहातील वागणूकीबाबत वाईट शेरा असणे.

७. विद्यार्थी स्थानिक रहिवासी (महानगरपालीका अगर जोड महापालीका हृद, अगर गावाची हृद) असल्यास वसतिगृह प्रवेशाकरीता अपात्र असेल.

➤ वस्तीगृहामध्ये विभागाच्या दि.२९.११.२०२२ रोजीच्या शासन निर्णयात तरतुद केलेल्या सोई सुविधेसोबतच खालीलप्रमाणे साहित्य व सोईसुविधा पुरविण्यात येणार आहेत:-

अ.क्र.	वस्तुचे नाव	प्रति वस्तीगृह एकूण नगांची संख्या	अ.क्र.	वस्तुचे नाव	प्रति वस्तीगृह एकूण नगांची संख्या
१	लोखंडी पलंग	१००	६	पिण्याच्या पाण्यासाठी वॉटर प्युरीफायर	१
२	लोखंडी/प्लास्टिक खुर्ची	१००	७	वस्तिगृहासाठी मोठे घड्याळ	१
३	लोखंडी / लाकडी टेबल	५०	८	प्रिंटर	२
४	गादी (फोम/रुईची)	१००	९	संगणक	२
५	लोकरी ब्लॅकेट	१००	१०	अग्निशमन यंत्र	५
११	उशी (फोम/रुईची)	१००	१८	पिण्याच्या पाण्यासाठी वॉटर कुलर	१
१२	चादर (बेडशीट)	२००	१९	इलेक्ट्रीक गीझर	१०
१३	उशीचे अभ्र	२००	२०	कपाट	३४
१४	स्टील पेला	१००	२१	मोठा कच-याचा डब्बा (डस्टबीन) प्लॅस्टीक / स्टेनलेस स्टील	१
१५	लोखंडी / स्टेनलेस स्टील बादली (प्रत्येकी १ याप्रमाणे)	१००	२२	कार्यालयासाठी २ टेबल, ८ खुर्च्या, १ कपाट, घड्याळ (प्रति वस्तीगृह १)	१
१६	प्लॅस्टीक मग (प्रत्येकी १ याप्रमाणे	१००	२३	दुरचित्रवाणी संच (प्रति वस्तीगृह १)	१

१७	कच-याचा डब्बा (डस्टबीन) प्लॅस्टीक / स्टेनलेस स्टील	५०	२४	सिलींग फॅन	३५

उपरोक्त नमुद वस्तुंमध्ये आवश्यकतेनुसार वाढ होऊ शकते.

➤ वस्तीगृहासाठी खालीलप्रमाणे अतिरिक्त बाबी व त्यानुषंगाने होणारा खर्च समाविष्ट असेल:-

अ.क्र.	बाब	एकुण वस्तीगृहे
१	इमारत भाडे (जिल्हा सार्वजनिक बांधकाम विभाग ठरवील त्या प्रमाणे इमारत भाडे) (सर्व करांसहित)	७२
२	विज बील	७२
३	पाणी पट्टी	७२
४	दुरध्वनी देयक	७२
५	सफाई कामगारांसाठी साहित्य (झाडु व इतर साहित्य)	७२
६	डीट्रूएच रिचार्ज	७२
७	वीज दुरुस्ती साठीचा खर्च	७२
८	कार्यालयासाठी स्टेशनरी (रजिस्टर, फॉर्म, पेन, फाईल, इत्यादी)	७२
९	इंटरनेट सुविधा व रिचार्ज	७२
१०	प्लंबिंग साठीचा खर्च	७२
११	आपात्कालिन परिस्थितीत किरकोळ मजुरी	७२

सदरहु शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा संकेतांक २०२३१२२०१४४३४९८५३४ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(नरेंद्र आहेर)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

- १) मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
- २) मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) मा. उप मुख्यमंत्री (गृह) यांचे प्रधान सचिव/सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) मा. उप मुख्यमंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे प्रधान सचिव/सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

- ५) मा. विरोधी पक्ष नेता, विधानसभा/विधान परिषद, विधानमंडळ, मुंबई.
- ६) मा. मंत्री (इ.मा.ब.क.) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ७) सर्व मा. मंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ८) अप्पर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, सर्व प्रशासकीय विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ९) महालेखापाल महाराष्ट्र (लेखा परीक्षा) (लेखा व अनुज्ञेयता)१/२, मुंबई/ नागपूर
- १०) जिल्हाधिकारी, सर्व जिल्हे.
- ११) संचालक, इतर मागास बहुजन कल्याण संचालनालय, पुणे.
- १२) सर्व प्रादेशिक उप संचालक, इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग.
- १३) सर्व सहायक आयुक्त, समाजकल्याण, सामाजिक न्याय विभाग.
- १४) सर्व जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद.
- १५) निवासी लेखा परिक्षक, मुंबई.
- १६) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
- १७) सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.
- १८) निवड नस्ती (योजना-५).